

**Politisk program Forbundet
Styrke Ung 2024 - 2025**

STYRKE

Innholdsfortegnelse

Kap. 1 - Arbeidstakeres rettigheter.....	3
1.1 Trygge faste jobber	3
1.2 Rekruttering	4
1.3 Særlig uavhengig stilling	4
1.4 Unges plass i fagbevegelsen og politikken.....	4
1.5 Den norske modellen	5
1.6 Akademikeren i omstilling	6
1.7 Likestilling og inkludering.....	6
1.7.1 Fordommer og diskriminering	6
1.7.2 Kamp mot høyreekstremisme	7
1.7.3 Kvinner i industrien	8
1.7.4 Likestilling i academia	8
1.8 Psykisk helse.....	9
1.9 HMS.....	9
1.10 Rett til bonus ved foreldrepermisjon.....	10
1.11 Pensjon og uføretrygd.....	10
1.11.1 Folketrygden	10
1.11.2 Tjenestepensjon.....	11
1.11.3 Avtalefestet pensjon (AFP)	11
1.11.4 Uføretrygd.....	12
1.11.5 Pensjonsreform.....	12
1.11.6 Forsvar sykkelønsordningen	13
Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning	13
2.1 Veien til fagbrev	14
2.2 Lærlinger	14
2.3 Etterutdanning	15
Kap.3 - Studenters rettigheter og velferdsordninger	16
3.1 Veien til academia.....	17
3.2 Utdanningskvalitet	17
3.2.1 Pensum.....	17
3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer	17
3.2.3 Praksis i akademisk utdanning	18
3.2.4 En forutsigbar studiehverdag.....	18
3.2.5 Tilrettelagt studietid	19
3.3 Godkjenning av utenlandsk utdanning	19
3.4 Studentmedvirkning og studentvelferd	20
3.4.1 Studentdemokrati	20
3.4.2 Studentøkonomi	20
3.4.3 Studentboliger	21

3.5 Studenter i arbeidslivet.....	22
Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden	22
4.1 Landindustri	22
4.2 Offshore industri	23
4.2.1 Ressurspool.....	24
4.3 Kraftpolitikk.....	24
4.4 EØS-avtalen	26
4.5 En bærekraftig fremtid.....	26
Kap.5 - Internasjonal solidaritet.....	28
5.1 Internasjonalt samarbeid.....	28
5.2 Atomvåpen.....	29
5.3 Rettferdige handel og investeringer	29
5.3.1 Oljefondet	29
5.3.2 Egen virksomhet	30
5.4 Latin-Amerika	30
5.5 Kurdistan	30
5.6 Palestina.....	31
5.7 Vest-Sahara	31
5.8 Ukraina	32

Kap. 1 - Arbeidstakeres rettigheter

En av forutsetningene for å kunne skape seg et godt liv er å ha en jobb å gå til. En jobb i industrien har i et historisk perspektiv vært en fast jobb fra læretid til pensjon. Arbeidslivet er i utvikling og vi ser at stadig flere bytter jobb underveis i arbeidslivet og skillet mellom arbeidere og funksjonærer er forbi. I dag har vi fagarbeidere med høy teknologisk kompetanse som jobber i team med andre teknikere og ingeniører. Vår organisasjon må reflektere denne nye hverdagen med å jobbe for et bedre arbeidsliv for alle uavhengig av utdanning og funksjon på bedriften.

Under både oljeprisfallet i 2014 og når pandemien brøt ut i 2020 har vi sett at når økonomien settes under press, er det unge og nyutdannede som er de mest utsatte arbeidstakerne. Når stillinger skal kuttes er det denne gruppen som først mister jobben og i trangere tider er det vanskeligere for nyutdannede å finne seg en ny jobb. Praktikantstillinger og sommerjobber blir ofte den første kuttposten når penger skal spares på arbeidsplassen.

Samtidig ser vi at allerede opparbeidede rettigheter blir satt under press. Vi skal jobbe lenger, vi skal nøye oss med mindre lønnsøkning for å redde bedriften og ta til takke med innleie fordi det kan komme usikre tider for bedriften. Dette er ikke noe Forbundet Styrke Ung kan sitte å se på.

1.1 Trygge faste jobber

De fleste som jobber i industrien i dag, har fast jobb. Dessverre er det en stadig større andel av oss som ikke har det. Eksempler på dette kan være at man jobber som ringehjelp på den lokale fabrikken, er en del av en såkalt ressurspool, eller er ansatt i et bemanningsbyrå.

Hvis vi skal kunne rekruttere unge arbeidstakere til denne bransjen så må det være med lovnad om fast jobb. Fleksibilitet i arbeidslivet høres kanskje pent ut for noen, men faktum er at fleksibilitet hverken gir deg lån i banken, mat på bordet eller garanterer at regningene dine blir betalt hver måned.

I arbeidet med å trygge faste stillinger er Forbundet Styrke Ung fornøyd med at kollektiv søksmålsrett ved bruk av innleie i arbeidsmiljøloven har blitt gjeninnført. Kollektiv søksmålsrett innebærer at fagforeninger som har medlemmer i en virksomhet som har leid inn arbeidstakere fra bemanningsforetak, kan reise søksmål om lovligheten av slik innleie. Det kan være skremmende for enkeltindivider å stå opp mot og saksøke sin arbeidsgiver når trusselen om å miste jobben er stor. Derfor mener Forbundet Styrke Ung at retten til bruk av kollektiv søksmålsrett for fagforeninger burde utvides til å dekke flere områder i arbeidsmiljøloven.

Det er positivt at den generelle adgangen til å ansette midlertidig for en periode på inntil tolv måneder er opphevet og at reglene for bemanningsforetak er strammet inn.

Forbundet Styrke Ung krever:

- At hele og faste stillinger er normen i arbeidslivet
- Adgangen til bruk av kollektiv søksmålsrett utvides

- At det settes av midler til å styrke den offentlige arbeidsformidlingen (NAV)
- At overenskomstene ser på å tilføre flere trinn til ansiennitetsstigen for å beholde folk på arbeidsplassen lengre.
- At regjeringen jobber videre for å sikre et arbeidsliv med trygge og faste heltidsstillinger.

1.2 Rekruttering

Mange unge opplever at når kriser rammer at arbeidsmarkedet blir trangere. Kampene om lærlingeplassene, sommerjobbene og arbeidsplassene blir tøffere. Unge har ofte lav ansiennitet og er først ut når det kommer permitteringer på arbeidsplassen. Dette kan medføre hull i CVen, som vil gå hardt utover unge arbeidstakere med lite arbeidserfaring.

Norge må ruste seg for fremtidige økonomiske kriser og bygge systemer som sikrer at unge, nyutdannede arbeidstakere er mindre utsatt. Det må legges til rette for gode permitteringsordninger rettet mot unge. Samtidig må arbeidsgivere som beholder unge ansatte og opprettholder rekruttering i nedgangstider belønnes.

Utdanningsløp må knyttes sterkere til næringslivet både for å gi studenter viktig innsikt i arbeidslivet og forenkle overgangen til jobb etter endt utdanning.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Arbeidsgivere som beholder unge ansatte og opprettholder rekruttering i nedgangstider belønnes.

1.3 Særlig uavhengig stilling

I flere ingeniørstillinger og prosjektstillinger har vi gjennom de siste årene sett at bruken av særlig uavhengig stilling har økt. De som har særlig uavhengig stilling kan være unntatt av arbeidsmiljølovens regler om hvor lenge de kan jobbe hver dag og hver uke, jfr. AML §10 - 12. For at kravene til en særlig uavhengig stilling skal gjelde må det kjennetegnes at arbeidet i stor grad er uavhengig, selvstendig og fleksibel. I forarbeidene til lovforslaget står det videre at arbeidstaker skal selv prioritere sine oppgaver, hvordan arbeidet skal utføres, når det skal utføres og hva som kan delegeres til andre. Videre står det at prosjektarbeid ikke faller inn under dette, da de i realiteten blir styrt av fremdriften av prosjektet. Bruken av særlig uavhengig stilling bør derfor vurderes i hvert enkelt tilfelle og ikke settes som en allmenn regel ved ansettelse.

For å få til dette må arbeidstilsynet følge opp bruken ytterligere og fagforeningene må skolere sine medlemmer til å slå ned på utstrakt bruk. Videre må tillitsvalgte se til at arbeidsgivere sikrer at de som faller inn under kravene fortsatt har en arbeidstid som hindrer uheldige fysiske eller psykiske belastninger.

1.4 Unges plass i fagbevegelsen og politikken

For å få gjennomslag for sine saker må man aktivt søke makt. Den eneste måten å få til dette er å engasjere seg. Det finnes mange måter å engasjere seg på, og en god måte å gjøre dette på er å ta på seg verv lokalt og/eller nasjonalt i fagbevegelsen og i

politikken. Dette er viktig av flere grunner, blant annet at det gir mulighet til å løfte frem viktige saker, og samtidig vil vi få økt synligheten av vår organisasjon.

Veldig mange får sin første erfaring med å være tillitsvalgt gjennom vervet som ungdomstillitsvalgt. Dette vervet kan være veldig mye forskjellig avhengig av hvordan den lokale klubben/foreningen er organisert. Felles for alle er at de trenger god skolering. Som ungdomsorganisasjon plikter vi å legge til rette for at alle våre ungdomstillitsvalgte får den opplæringen de trenger for å være rustet til å gjøre jobben sin.

Unge medlemmer og tillitsvalgte kan bringe nye ideer og innovasjon i klubbene og forbundet og bidra til en utvikling av Forbundet Styrke. I tillegg har unge og engasjerte tillitsvalgte mer kapasitet til å bidra. Det er kraft i ungdommen; fagbevegelsen og politikken har behov for oss.

Det er få tillitsvalgte og folk med yrkesfagbakgrunn som er stortingspolitikere, noe som skaper et representasjonsproblem og en mangel på forståelse for utfordringer til mange arbeidstakerne. Vi må få flere medlemmer inn i politikken for å kjempe for interessene til våre medlemmer.

Industrien og arbeidslivet for øvrig er stadig i utvikling og det vil alltid være behov for at fagbevegelsen er til stede med sitt perspektiv.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- unge tillitsvalgte skal ta en mer aktiv rolle i fagbevegelsen og i politikken.

1.5 Den norske modellen

Norge ligger i verdenstoppen når man måler trivsel, levestandard, lav ulikhet, trygghet i arbeidslivet og organisasjonsfrihet. Men dette har ikke kommet av seg selv. Vi har i likhet med våre nordiske naboland bygget et samfunn hvor vi først og fremst setter tillit høyest.

En viktig del av denne tilliten er trepartssamarbeidet. Det at partene i arbeidslivet kan sette seg ned en gang i året og bli enige om lønnsnivå og andre viktige spørsmål gir oss forutsigbarhet både for arbeidstakere og arbeidsgivere. Denne forutsigbarheten gir også økt insentiv for investeringer i norsk industri både fra inn- og utland.

Dessverre har vi sett i de senere år at økende ulikhet, økt polarisering i politikken og et generelt usikkert arbeidsliv har svekket vår tillit til den norske modellen. Den norske modellen må forsvares og forbedres.

Det er vår oppgave å jobbe for at dagens unge blir godt skolert i hvorfor den norske modellen er viktig og hva som er konsekvensene om vi ikke lenger har tillit til den.

Organisasjonsgraden i Norge er synkende, noe som svekker arbeidstakeres rettigheter. For å fremme organisering foreslår vi en ekstra feriedag for alle fagorganiserte, uavhengig av forbund. Dette vil synliggjøre fagforeningens styrke og senke terskelen for at flere blir med. (Inspirert fra den Tyske fagforeningsmodellen)

Konflikter i arbeidslivet, spesielt for unge arbeidstakere, kan være en betydelig utfordring. Mange unge føler seg usikre på hvordan de skal håndtere slike

situasjoner opp mot sjef eller ledelse. særlig når det gjelder lønn og arbeidsvilkår. dette kan i mange situasjoner føre til at saker som skule ha blitt attt opp med ledelse ikke blir nevnt og bare lagt til sides. Dette bryter med den norske modellen for arbeidsliv, som er basert på et trygt samarbeid mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og staten. I mindre bedrifter er dette ofte et større problem, ettersom fagforeninger eller klubber ikke alltid er etablert eller tilstede. Dette kan skape en følelse av isolasjon for ansatte som står overfor vanskelige situasjoner. For å styrke arbeidstakerne i slike situasjoner skal Styrke være synlige og tilgjengelige.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Pensum i den norske skolen i større grad skal omhandle fagbevegelsens historie, rolle i dagens samfunn og den norske modellen i sin helhet.
- Det innføres en ekstra feriedag for fagorganiserte
- Styrke må fungere som ressurser og beskyttere for medlemmene, og gi dem nødvendig støtte og veiledning i konfliktfylte situasjoner.

1.6 Akademikeren i omstilling

Akademikere har mye å tjene på å være medlemmer i et LO-forbund, men ikke alle føler seg velkommen. Et arbeid på tvers av forbund gjennom nettverk som LOstudentene må til for å oppnå dette.

Våre bransjer har alltid vært i omstilling, og Norge er derfor i verdenstoppen på læring i arbeidslivet. En norsk fagperson blir aldri ferdig utdannet, og staten og bedriftene må derfor legge til rette for gode omskolerings- og etterutdanningsstipend.

Alle framtidige pensjons- og velferdsreformer må ta høyde for et mer mangfoldig arbeidsliv. Velferdsstaten må sidestille frilansere, innleide og selvstendig næringsdrivende med vanlige arbeidstakere.

1.7 Likestilling og inkludering

Se for deg et samfunn der alle kan få være seg selv, helt uavhengig av hvem man er og hva som definerer deg som person. Et liv helt uten fordommer og fremmedfrykt, og et liv der alle blir inkludert og ivaretatt. Dette er noe Forbundet Styrke Ung aktivt jobber for.

1.7.1 Fordommer og diskriminering

Vi ser enda at om du ikke har et norsk etternavn er det mye vanskeligere å få seg fast jobb, da arbeidsgivere flytter søknaden din direkte til «nei bunken». Dersom man er en av de få heldige som får seg fast jobb, møter man ofte medarbeidere med fremmedfrykt og fordommer. Vi må innse at våre felles fordommer leder til kollektive handlinger og stigmatisering av hele grupper basert på kunnskapsløse antakelser.

Fordommer fordummer, men det er ingen unnskyldning for å diskriminere. Ansvaret om å inkludere gjelder for alle, uansett hvem du er eller hvilken jobb du har.

Innvandringsdebatten i Norge er ofte preget av de negative sidene ved innvandring, og ikke mulighetene det gir, som økt mangfold og arbeidskraft. Dette bidrar til negative holdninger mot innvandring og innvandrere generelt.

Denne typen negativ omtale gjør ikke inkludering og integrering noe lettere. Media forsterker debattens dårlige bilde når det bare fokuseres på de negative problemstillingene. Dette skaper et feil bilde av asylsøkere og innvandrere, som alt for ofte blir stemplet som skoletapere, kriminelle og lite integreringsvillige.

Det verste med dette usanne og overdrevne bildet som debatten har skapt, er at det ikke er flere som konfronter det. En fordøm som får stå uimotsagt blir fort oppfattet som en sannhet.

Det er mer akseptert å være skeiv i dag enn noen gang før. Allikevel har vi fortsatt en lang vei å gå for at alle skal føle seg inkludert på arbeidsplassen. For selv om bedrifter for lengst har kastet seg på Pride bølgen med logoer i regnbuens farger på sosiale medier, så ser vi at arbeidstakere fortsatt blir diskriminert og trakassert på arbeidsplassen på bakgrunn av sin seksuelle legning. På mange arbeidsplasser finnes det en hel generasjon som er vokst opp i et smalere samfunn, og fordommene sitter gjerne derfor litt hardere.

Arbeidsgiver er lovpålagt å forebygge diskriminering på arbeidsplassen. De har et ansvar for at arbeidsplassen skal være inkluderende for alle, uavhengig av hvem man er. Vi alle har et felles ansvar om å si ifra når både politikere, arbeidsgivere og medarbeidere lar sine egne fordommer påvirke andre sitt syn. Vi skal konfrontere fordommer, trakassering og rasisme, uansett om vi møter dem i familieselskap eller på arbeidsplassen.

Forbundet Styrke Ung tar sterk avstand fra alle holdninger og handlinger som splitter og diskriminerer mennesker på basis av kjønn, nasjonalitet, etnisitet, alder, seksuell legning, funksjonshemming, politisk mening eller trosretning.

1.7.2 Kamp mot høyreekstremisme

Høyreekstremisme er svært ytterliggående holdninger på den politiske høyresiden, som er villige til å bruke, eller oppfordre til vold for å nå sine mål. Over 80 år etter Nazi okkupasjonen og over 10 år etter terrorangrepet 22 juli 2011, vurderer PST høyreekstremisme fortsatt som en av de største truslene i samfunnet. I Europa, USA og resten av verden er ytre høyre på framgang og truer bla. demokratiet, kvinners rettigheter til ytringsfrihet og abort. Her i Norge har SIAN flere ganger de siste årene fått marsjere fritt i gatene for å spre hatefulle og høyreekstremistiske holdninger. I tillegg har det vært en rekke høyreekstreme terrorangrep de siste årene i Europa, men også her i Norge.

Terrorangrepet 22.juli var først og fremst et angrep på AUF og Arbeiderpartiet, men det var også et angrep mot hele arbeiderbevegelsen og de verdiene vi står for.

Det har vært et manglende politisk oppgjør med holdningene bak terrorangrepet. Mange Utøya-overlevende opplever fortsatt hets i etterkant og tør ikke lenger å engasjere seg. På nettsider, kommentarfelt og på gata sprer noen få hat. De baserer seg på rasistiske konspirasjonsteorier som fornekte vitenskap, spre løgn og fake news. For å forebygge at hatefulle ytringer får spre seg fritt kreves mer opplæring om høyreekstremisme og forebygging mot radikaliserings. Samtidig må det gis flere

ressurser til arbeidet mot høyreekstremisme og hatefulle ytringer slik at de ikke setter begrensninger for menneskers trygghet til å ytre seg.

Vi må aldri tie, aldri glemme!

Forbundet Styrke Ung krever:

- At Forbundet Styrke utarbeider en handlingsplan mot høyreekstremisme.
- At staten og samfunnet tar et oppgjør med høyreekstre holdninger.
- At staten sørger for mer opplæring om høyreekstremisme og forebygging mot radikaliserings.
- At arbeidet mot hatefulle ytringer styrkes.

1.7.3 Kvinner i industrien

Altfor ofte har kvinner og jenter følt at de ikke passer inn, enten på skolen eller i arbeidslivet, fordi flertallet av kollegene er menn. Dette trenger ikke nødvendigvis å være et problem, men når det blir en kjønnsdominert kultur på arbeidsplassen er det uheldig for likestilling og arbeidsmiljøet.

Stadig flere jenter søker seg til yrkesfag, og de fortjener en inkluderende og trygg arbeidsplass. Moderne teknologi har gjort industrien mer tilgjengelig og lettere å jobbe i, og Forbundet Styrke har allerede tatt et viktig grep ved å tariffeste kroppstilpassede arbeidsklær til alle ansatte.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Bedrifter anskaffer kroppstilpassede arbeidsklær og verneutstyr.
- Bedrifter aktivt arbeider for å oppnå en god kjønnsbalanse i alle avdelinger på arbeidsplassen.
- Bedriftene og fagbevegelsen jobber for at kjønnsstereotyper i arbeidslivet fjernes.

1.7.4 Likestilling i akademien

Vi har i dag et svært kjønnsdelt arbeidsmarked i Norge. Kvinner dominerer innenfor helse, sosialt arbeid og undervisning. I næringer som bygg og anlegg, olje, jordbruk og industri er det flest menn. Dette skillet begynner allerede ved valg av utdanning. Målrettet likestillingsarbeid utjevner forskjellene, men vi er ikke helt likestilt enda.

For å redusere det kjønnsdelte arbeidsmarkedet må flere målrettede tiltak på plass tidlig. Flere universiteter har startet prosjekter målrettet mot å bryte opp kjønnsstereotypiene. Samtidig har kjønnsforskning på enkelte studier ført til en jevnere kjønnsbalanse. Det er viktig at slike ordninger forbedres for å redusere forskjellene mellom kvinner og menn i arbeidslivet. Undersøkelser viser også at en jevn kjønnsbalanse på studie- og arbeidsplassen bidrar til en bedre gruppedynamikk.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Det vektlegges kjønnsfordeling ved opptak til studier.
- kjønnsstereotyper i akademien fjernes.

1.8 Psykisk helse

Psykisk helse har lenge vært et tabu, og for mange har det vært vanskelig å snakke om det som en reell og like viktig utfordring som fysisk helse. I mange bransjer, spesielt i industrien, har det ofte vært en kultur der det å vise sårbarhet knyttet til psykisk helse har blitt sett på som et svakhetstegn. Dette har ført til at mange har unngått å søke hjelp, eller å snakke om utfordringene de møter i arbeidshverdagen.

I enhver bedrift snakkes det om helse, miljø og sikkerhet (HMS), men psykisk helse blir sjeldent satt i søkelyset på samme måte som fysisk helse. I en tid hvor det psykiske arbeidsmiljøet er blitt mer utfordrende enn noen gang, er det viktig at vi setter inn nødvendige tiltak for å ivareta alle ansatte. Arbeiderne er det viktigste i enhver virksomhet, og for at de skal kunne yte sitt beste, er det avgjørende at deres fysiske og psykiske helse blir tatt på alvor.

Vi har sett en økning i psykiske belastninger relatert til usikkerhet rundt arbeidsplassens fremtid, økonomiske utfordringer og frykten for nedbemanning. Denne situasjonen krever at vi som samfunn, og i arbeidslivet spesielt, legger enda mer vekt på å forebygge psykiske helseproblemer og sørge for at støtte og hjelp er tilgjengelig.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Psykisk helse skal sidestilles med fysisk helse.
- Det skal aktivt jobbes for å senke terskelen for å snakke om psykisk helse med ledere og kollegaer.
- Arbeidsplasser skal aktivt jobbe med å fremme god psykisk helse

1.9 HMS

Forbundet Styrke Ung er bekymret over at en rekke bedrifter og industrier utfordrer regelverket. Dette ser ikke ut til å avta i fremtiden, tvert imot forsterkes situasjonen av stadig flere internasjonale aktører og selskaper i Norge. Selskapene gjennomfører store kutt uten å tenke på konsekvensene. Disse kuttene gir helse-, miljø-, og sikkerhetsmessige bekymringer på arbeidsplassen. Det er i både bedriftens og den ansattes beste interesse at alle skal føle seg trygge i sitt arbeid. En kan ikke sitte å vente med godt HMS- arbeid til det skjer en alvorlig ulykke.

Forbundet Styrke Ung er bekymret for denne trenden, og vi mener at effektivisering av bedriften ikke trenger å bety nedbemanning eller kutt i HMS tiltak.. Bedriftene må i større grad benytte seg av partssamarbeid for å sikre at kostnadsjusteringer gjøres på en forsvarlig og sikker måte..

I de kommende årene vil det bli økt aktivitet innen nyere næringer som havvind, batteri og hydrogen for å nevne noen. Utviklingen av disse næringene kommer til å gi ringvirkninger til andre industrier vi jobber med. Når nye næringer starter opp så er det viktig at det lages gode og sikre rutiner, og at erfaringer fra andre næringer tas med.

Industriarbeidere og renholdere er de to yrkesgruppene med lavest forventet levealder i Norge. Gapet i levealder opp til de akademiske yrkene er 4,5 år for menn

og 4 år for kvinner. For kvinner er gapet økende. Man skal ikke måtte tape årevis av livet for å arbeide i industrien!

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Nedbemanning og kostnadskutt ikke skal gå på bekostning av helse, miljø og sikkerhet.
- Norsk industri skal være helsefremmende, og leveraldersdifferansen mellom industriarbeidere og andre yrkesgrupper må reduseres.

1.10 Rett til bonus ved foreldrepermisjon

Forbundet Styrke Ung krever at alle skal ha en trygg og god lønn uavhengig av bonuser. De siste årene har vi sett at bruken av bonus har økt i omfang, og vi må derfor sørge for at dette ikke blir en likestillingsfelle. En bonus som gis på bakgrunn av firmaets resultater og opptjening, men uavhengig av arbeidstakers individuelle prestasjoner, skal gis til en arbeidstaker i foreldrepermisjon på bakgrunn av den perioden hun eller han faktisk har arbeidet. Denne kan ikke avkortes i fødselspermisjonen, men den kan avkortes ved foreldrepermisjon.

Flere klubber og foreninger har i sine særavtaler at foreldrepermisjon ikke skal ha påvirkning på slike bonusutbetalinger, men det har ikke alle. Noe som betyr at folk som får barn og tar ut permisjon får mindre utbetalt enn om de ville stått i arbeid. Dette er en trussel for likestillingen ettersom flest kvinner tar ut permisjon, samt at det kan føre til et større press for å stå i jobb enn å ta ut permisjon.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Foreldrepermisjon skal ikke gjøre at du mister retten til bonus på arbeidsplassen.

1.11 Pensjon og uføretrygd

Selv om vi er unge nå, og vi skal stå i arbeidslivet en lang stund framover kommer det en dag vi skal pensjonere oss. Når dagen kommer skal du være trygg på at pensjonen du får er nok til et godt liv.

Forbundet Styrke Ung krever:

- et rettferdig pensjonssystem som sikrer alle en rettferdig pensjon uten at du må ha vært avhengig av egen pensjonssparing.

1.11.1 Folketrygden

Folketrygden er fundamentet for pensjonen vår. Den sikrer alle en garantert minstepensjon, og gir mulighet for høyere pensjon for de som står i jobb.

I 2011 ble pensjonsreformen innført med bakgrunn i at vi må sikre et pensjonssystem vi også kan betale for i fremtiden. Flere av endringene i pensjonsreformen har derimot medført lavere pensjonsutbetaling for svært mange, og rammer særlig utsatte yrkesgrupper. Levealdersjusteringen fører til at vi som er unge må jobbe lenger for å få samme utbetaling som tidligere generasjoner. For mange yrkesgrupper er ikke dette et problem, men for yrker som er fysisk og psykisk

krevene er dette en utfordring. Samtidig vet vi at levealderen mellom ulike yrkesgrupper varierer. En ingeniør har høyere forventet levealder enn en renholder.

Gjennom studietiden tapes opptjening til pensjon. Hvis studenter blir uføre under utdanningen kan det føre til at de ender opp som minstepensjonister. Utdanning er også arbeid og vi må sikre studenter en pensjonsopptjening i Folketrygden.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Folketrygden bevares som grunnplanken i pensjonssystemet.
- Utbetalingen fra folketrygden skal økes over tid.
- Dempet levealdersjustering for reelle tidligpensjonister.
- Studenter skal opptjene pensjon i Folketrygden.

1.11.2 Tjenestepensjon

Tjenestepensjon er en pensjonsordning der arbeidsgiver setter av en del av lønnen til pensjonssparing for de ansatte. Alle arbeidstakere, både i offentlig og privat sektor, er omfattet av en tjenestepensjonsordning.

Det har skjedd mye knyttet til tjenestepensjon de siste årene. 12-månedersregelen for ansettelse har blitt fjernet og fra 2022 har det blitt innført pensjon fra første krone og dag uansett stillingsandel. Likevel er det kamper igjen å kjempe.

De siste årene har man sett at denne ordningen har blitt preget av arbeidsgivers styringsrett og at ordningene har blitt endret fra ytelsesbaserte til innskuddsordninger.

Innskuddspensjon er ikke en kjønnsnøytral ordning ettersom innskuddet er likt for alle ansatte. Dette fører til at kvinner kommer dårligere ut ettersom de lever lenger. Hybridpensjon er derimot en livslang og kjønnsnøytral ordning ettersom det betales et kvinnetillegg slik at kvinner og menn kan få like mye pensjon utbetalt uavhengig av forventet levealder.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Tariffestede tjenestepensjoner og at all kompensasjon i form av lønn som utbetales til arbeiderne skal være pensjonsgivende i tjenestepensjonsordningene.
- Sikre rettfærdige pensjonsordninger som ikke gjør forskjell på kjønn.

1.11.3 Avtalefestet pensjon (AFP)

Den opprinnelige AFP-ordningen var en tidligpensjonsordning, målrettet til dem som sluttet i arbeid i alderen 62-66 år. Disse fikk AFP i inntil 5 år. Ved 67 år ble de ordinære pensjonister som fikk alderspensjon fra Folketrygden.

Dette varte helt til 2011, da gikk AFP-ordningen over til å bli en tilleggspensjon heller enn en tidligpensjon. Hvis man nå skulle gå av tidligere enn 67 år, må man starte uttaket både av alderspensjon oppspart i Folketrygden og oppspart AFP. Dette fører til at de årlige utbetalingene blir lavere fordi du må fordele summen utover flere år. På denne måten straffer det seg å ikke kunne stå i arbeid lengre.

En annen utfordring med dagens AFP-ordning er at det er en “alt eller ingenting” ordning. For å få utbetalt AFP må du blant annet ha jobbet i en AFP-bedrift i minimum 7 av de siste 9 årene før du fyller 62 år, de siste tre årene før uttak vært sammenhengende hos en arbeidsgiver som har AFP og ikke vært langvarig syk før fylte 62 år. Disse kravene gjør at for mange kan AFPen fort gå tapt.

Samfunnet legger opp til at det skal være lønnsomt å stå i arbeid, men vi må også legge til rette for at enkelte må gå av tidligere etter et langt liv med hardt arbeid.

Samtidig som mange ønsker å utvide AFP-ordningen, er det lite vilje i å legge flere penger i ordningen. En utvidelse av AFP-ordningen uten økte midler, vil i praksis føre til at man tjener opp mindre enn man gjør i dag. Dette vil gjøre at arbeidsfolk kommer dårligere ut.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- AFP-ordningen beholdes og forbedres.
- Man skal få full opptjening etter 30 år i en AFP-bedrift.
- Kvalifikasjonskravene til å ta ut AFP skal bli romsligere slik at flere kvalifiserer for ordningen.
- AFP-ordningen utformes på en måte slik at lavtlønnede også sikres AFP-pensjon fra det er mulig å gå av med tidligpensjon.
- Opptjent pensjon kan tas ut fra 62 år uten krav til minimums opptjening i folketrygden.
- En utvidelse av AFP-ordningen må inkludere økte tilskudd til ordningen

1.11.4 Uføretrygd

Uføretrygden skal sikre at vi har noe å leve av den dagen man blir for syk til å jobbe, eller hvis man har en funksjonsnedsettelse som gjør arbeid vanskelig. Forbundet Styrke Ung mener at uføretrygden skal holde et nivå som hindrer fattigdom og sikrer et verdig liv. Særlig skal barnefamilier og unge uføre sikres mer støtte enn i dag. I 2011 ble uførereformen vedtatt og da var det enighet om at ingen skulle tape på reformen. Likevel skjedde dette.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- AFP kan kombineres med delvis uføretrygd.
- Uføre må få tilbake opptjening av alderspensjon til 67 år.
- Uføretrygden skal ikke levealdersjusteres.
- Unge uføre skal ikke bli minstepensjonister.

1.11.5 Pensjonsreform

Med bakgrunn i utredningen om ny pensjonsreform som ble overlevert Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2022 konkluderes det med at pensjonsalderen må justeres i takt med levealder.

I 2022 ble Arbeids- og inkluderingsdepartementet overlevert en utredning som konkluderte med at pensjonsalderen måtte justeres i takt med levealderen. I 2024 ble Pensjonsforliket på Stortinget vedtatt, der samtlige partier unntatt FrP og Rødt stilte seg bak.

Pensjonsforliket har flere positive aspekter, blant annet bedring av uførepensjon. Dette var på overtid. Pensjonsforliket har også mangler - blant annet er det snakket om å finne løsninger for sliterne, men tiltakene var heller vage.

Den største endringen som kom med Pensjonsforliket, var at pensjonsalder nå er økt. Pensjonsalder vil øke etter hvilket årskull man er født i. Både normal pensjonsalder og tidligpensjonsalder er økt. Eksempelvis vil en person født i 1994 kunne gå av med tidligpensjon ved 65 år og 1 måned, og normal pensjonsalder vil bli 70 år og 1 måned. For en person født i 2004, er pensjonsalder henholdsvis 65 år og 11 måneder, og 70 år og 11 måneder.

Et pensjonssystem der du premieres for å stå så lenge i arbeid som mulig, straffer folk med yrker som tærer på kroppen. Pensjonsforliket hensyntar heller ikke at ulike arbeidsgrupper har ulik forventet levealder, eller at ulike arbeidsgrupper entrer arbeidslivet i ulik alder. En mannlig operatør i olje og gass eller kjemisk industri har forventet levealder på 79 - hvis han avgår med normal pensjonsalder, vil han rekke 8 år med pensjonstilværelse. (kilde: SSB, 2022)

Pensjonsforliket har heller ingen løsninger for mennesker som ikke kan jobbe til 65. Selv om levealderen øker, betyr ikke det at kroppen tåler tungt arbeid noe lenger. Dersom du ikke kan jobbe til 65 eller tidligste punkt for å gå av med pensjon, tvinger pensjonsforliket deg til å bli ufør.

Pensjonssystemet må utformes på et rettferdig vis, som ikke straffer mennesker i krevende yrker og sliteryrker. "One size fits all" gjelder ikke når det kommer til pensjon, og hvis pensjonsalderen skal økes må dette gjøres uten å svekke våre medlemmers trygghet i alderdommen.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det ikke blir ytterlige økninger i pensjonsalder
- Et rettferdig pensjonssystem som ikke straffer folk i sliteryrker, og der man kan avgå med verdighet som takk for et langt yrkesliv
- Ingen tvinges inn i uføre fordi de ikke kan stå i arbeid til fylte 65

1.11.6 Forsvar sykelønnsordningen

Dagens sykelønnsordning er under angrep. Flere politikere og partier tar til orde for å innføre karensdager, eller redusere sykelønna fra 80%. Alle er enige om at sykefravær må ned, men det må gjøres gjennom å bedre arbeidshverdagen, ikke gjennom å økonomisk straffe mennesker for å bli syke.

Forbundet Styrke ung vil jobbe for:

- Å forsvare dagens sykelønnsordning

Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning

Yrkesfag skal være en trygg vei å gå. Det skal være tilstrekkelig med læreplasser, og ikke minst nok jobbtilbud etter endt læretid. Våre bedrifter skal legge til rette for etterutdanning.

2.1 Veien til fagbrev

På tross av stort fokus, er mangel på læreplasser fortsatt et stort problem. Mange bedrifter tar inn lærlinger, men likevel står mange uten læreplass. Lærlinginntaket er viktig for bedriftene, og er avgjørende for bedriftens utvikling. Det vurderes nå en mulighet for å ta fagbrev som elev på skolen, noe som kan være skadelig for dagens lærlingeordning. Med en slik ordning, vil man ikke få den samme gode erfaringen som av å jobbe i en bedrift. Det er sannsynlig at de som tar fagbrev gjennom skolen stiller svakere ved jobbsøking. På sikt kan dette også være skadelig for næringslivet, da bedriftene vil få mindre tilgang på lærlinger.

Antall unge som faller ut av utdanningsløpet på yrkesfag er bekymringsverdig. Et tettere samarbeid mellom skole og bedrift i løpet av skolegangen vil bidra til å øke fullføringsprosenten for yrkesfag. Vi tror at mer relevant praksis i bedrift allerede på ungdomsskolen vil skape en bedre utdanning. Det er også viktig at arbeidet med å finne læreplass starter tidligere og at elevene støttes i denne prosessen.

“Yrkesfag er ikke noe for deg, du er for smart” - Denne setningen har alt for mange unge i Norge fått høre av blant annet foreldre, venner, og rådgivere på ungdomsskolen. Dette er et alvorlig tegn på at vi har et samfunnsproblem i Norge. Samfunnet skriker etter fagarbeidere og spesialkompetanse, men flittige elever blir frarådet fra å velge yrkesfag. Vi mener det er uakseptabelt at det er karakterer og evnen til å passe inn i skolesystemet som skal avgjøre hvilket utdanningsløp vi blir oppfordret til å velge. Rådgivningstjenesten må styrkes og valgfag må inn tidlig for at elever skal få teste ut forskjellige retninger.

Det må bli enklere å endre utdanningsløp underveis. De færreste elevene vet hva de vil bli når de søker VGS. Vi leser stadig om elever som går studiespesialiserende og ønsker å bytte til et yrkesfaglig løp, men slik regelverket er i dag er dette ikke mulig. Man må enten fullføre det nåværende løpet, eller slutte for så å søke på nytt. Dette må endres på slik at elevene ikke skal bli forhindret i å følge fagarbeiderdrømmen.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Flere bedrifter skal ta inn lærlinger, slik at alle i Norge får tilbud om læreplass i bedrift.
- Relevant praksis skal innføres allerede på vg1.
- Rådgivningstjenesten på ungdomsskolen skal styrkes.
- Det skal være et tettere samarbeid mellom skole og bedrift.
- Det skal være lettere å bytte studieløp underveis i VGS.

2.2 Lærlinger

Alle lærebedrifter bør tilknyttes et opplæringskontor, dette skal være bindeleddet mellom skolene og bedriftene. Det må være en klar plan på hva bedriften skal gjøre og hva opplæringskontoret sin rolle er. Partene må få klare retningslinjer som skal følges for at lærlingen skal få en best mulig læretid.

Alt for ofte hører vi om lærlinger som stagnerer i opplæringsløpet sitt fordi de ikke får fulgt læreplanen sin. Dette til tross for at de ifølge loven om utdanning har krav på

tilstrekkelig opplæring. Vi har både opplæringskontor og lærling ombud som skal følge opp lærlingene underveis, men vi ser at det ofte ikke er godt nok. Vi ønsker en sterkere regulering av opplæringskontorene.

Vi trenger et strengere regelverk rundt arbeidstid for lærlinger. I arbeidslivet i dag er det alt for mange unge arbeidstakere som blir utnyttet, spesielt når det kommer til overtid og natt/helgearbeid. De yngre arbeidstakerne, og kanskje spesielt lærlinger, ser på dette som en god måte for å tjene ekstra penger og ikke minst sette seg i et godt lys for bedriften. Men det finnes også mange som rett og slett ikke tør å si nei. Uavhengig om det er noen som ønsker å jobbe ekstra eller ikke, så må det finnes et regelverk som gir lærlingene et større vern i spørsmål om arbeidstid. Vi må sørge for at lærlingene ikke blir satt opp på ugunstige arbeidstider til fordel for arbeidsleder. Dette kan gå utover opplæringen til lærlingen, da de ikke får god nok tid til å være lærling. Lærlinger skal ikke brukes som billig arbeidskraft.

Lærlinger bør prioriteres ved nye ansettelser etter endt læretid. Tid og ressurser brukes på å lære opp lærlinger, og den erfaringen de tilegner seg vil være svært verdifull for bedriften i årene etterpå. Forbundet Styrke Ung oppfordrer derfor industribedrifter til å tenke langsiktig. Man må verne om lærlingene, og vise ungdom at yrkesfag er en trygg vei å gå.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Lærlinger må få bedre oppfølging av arbeids- og opplæringsforhold i bedrift.
- Lærlinger blir prioritert til nyansettelser ved endt læretid.
- Det blir et strengere regelverk rundt arbeidstid for lærlinger.

2.3 Etterutdanning

Næringslivet bør legge mer til rette for videreutdanning. Videreutvikling av ansatte øker kunnskap, arbeidsmoral og følelsen av eierskap til jobben sin, i tillegg til at kvaliteten på arbeidet økes. Ved å bruke den erfaringen og kunnskapen som allerede er i bedriften vil omstillingsevnen til bedriften øke. Det er da viktig at bedriften velger å satse på egne ansatte istedenfor å ansette nye og bytte ut arbeidsstokken i form av omorganiseringer eller endringer i drift/produksjon. I tillegg til videreutdanning, er det også viktig å vedlikeholde den kompetansen som allerede finnes i organisasjonen. Arbeidslivet er i stadig utvikling, og arbeidsgiver bør legge til rette for at arbeidstakerne kan følge den utviklingen. Bedriftene bør også sette av tid til vedlikehold av kompetanse i arbeidstiden, og dekke alle kostnadene ved kurs, undervisning, eksamener osv.

Bedriftene sammen med fylkeskommunene og utdanningsstedene må i tillegg legge til rette slik at undervisningen er mest mulig relevant i forhold til kompetansebehovet. Dette må gjelde alt fra dagskurs, til fagskole og andre utdanningsløp. Altfor ofte opplever ansatte som har gått videreutdanning at læreplanen og utdanningsløpet ikke samsvarer med arbeidet i ettertid.

Fagskoler er et stadig mer relevant tilbud til etterutdanning for våre medlemmer. Delvis fordi bedrifter etterspør den kompetansen som fagskoleutdanning gir, men også fordi vi etter hvert har fått et ganske bredt tilbud av utdanninger i Norge.

Dessverre så anerkjennes fortsatt ikke fagskoleutdanning som høyere utdanning på lik linje som en utdannelse ved et universitet eller en høyskole.

Eksempelvis vil en fullført grad på fagskole være på nivå 5 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR), som er over VGS-nivå (nivå 4), men under bachelor-nivå i akademia (nivå 6). Vi må endre lovverket slik at fagskoler skal kunne tilby utdanning på fra nivå 6-8.

Ved at fagskoleutdanning formelt blir anerkjent på lik linje som høyere utdanning ved universiteter og høyskoler er det viktig at overgangen til UH eller vice versa blir lettere. Dette vil sikre bedre fleksibilitet i utdanningstilbudet og gjøre Norge bedre rustet til å møte ethvert kompetansebehov vår industri måtte trenge.

En annen utfordring for fagskolene er finansiering. Per i dag er ikke de offentlige finansierte fagskolene fullfinansiert av staten. Dette gjør at skolene må dekke deler av kostnadene ved andre finansieringsmodeller blant annet i form av skolepenger betalt av studentene selv. Dette skaper usikkerhet og bidrar ikke til å kunne bygge langsiktig og gode utdanningsinstitusjoner, og gjør utdanningene mindre tilgjengelig for befolkningen.

Y-veien er en god ordning for å få utdannet flere ingeniører fra yrkeslivet. Vi mener at det bør opprettes flere y-veier ved universitetene og høyskolene. Erfaringer med yveien viser at studenter som har fagbrev er mer motiverte og har mindre frafall.

Samfunnet er også tjent med bredere kompetanse i arbeidslivet for å møte konkurransen. Av erfaring er også arbeidsgivere veldig positive til ingeniører som har fagbrev i bunnen og dermed mer erfaring og forståelse for faget. En må derfor gjøre det lettere for de med fag-/ svennebrev å søke seg videre gjennom y-veien, uten at de trenger å ta forkurs eller påbygg.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Bedrifter legger mer til rette for videreutdanning av ansatte.
- Undervisningen faktisk er relevant for arbeidsmarkedet.
- Det opprettes flere utdanningsveier mellom høyere yrkesfaglig og akademisk utdanning.
- Det skapes flere y-vei tilbud rundt om på universiteter og høyskoler.
- Fagskoler kan tilby utdanning på lik linje med høyskoler og universiteter.

Kap.3 - Studenters rettigheter og velferdsordninger

I en verden der utviklingen går raskere enn noen gang, stilles det stadig høyere krav til nytenkning og innovasjon på alle nivåer i utdanningssystemet. Fra grunnskole og videregående opplæring til høyere utdanning og etterutdanning må det være et konstant fokus på å tilpasse utdanningen til en verden i endring. Dette er essensielt for å sikre at studentene er godt rustet til å møte fremtidens utfordringer.

Studenter er en viktig del av samfunnet, og deres rettigheter må sikres for å skape en inkluderende, trygg og støttende læringsarena. Utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av sosial bakgrunn, økonomi eller andre faktorer som kan skape hindringer. Derfor er velferdsordningene som støtter studentene gjennom deres

utdanningsløp helt avgjørende. Vi må sikre at ingen faller utenfor eller gir opp på grunn av mangel på støtte, både økonomisk og helsemessig.

3.1 Veien til akademica

Gjennom over hundre år med fellesskole, gratis høyere utdanning og samspill mellom utdannelsestektoren og næringslivet, klarte Norge å skape arbeidere i verdenstoppen. Disse kvalitetene er en del av den norske modellen, og alle tre må vedvare for at norsk næring skal forbli konkurransedyktig.

I dag er det flere videregående-alternativer som kombinerer studiespesialisering med andre retninger som idrett og musikk, dans og drama. Dette gir elever som velger studiespesialisering muligheten til å fullføre et fullverdig utdanningsløp mens en ved siden av får utdanning innenfor et konkret interessefelt. Forbundet Styrke Ung mener at det må opprettes lignende alternativer som kombinerer yrkesfag med andre spesialiseringer. På den måten kan yrkesfag bli mer attraktivt for flere.

Forbundet Styrke Ung skal fortsette å jobbe for at fag- og svennebrev skal på lik linje med folkehøgskole, militærtjeneste, siviltjeneste og fagskole gi to tilleggspoeng ved høyere utdanning.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Tallet på studieplasser skal speile samfunnets behov for arbeidskraft.
- Mer tverrfaglighet på tvers av studie- og yrkesforberedende i VGS.

3.2 Utdanningskvalitet

Utdanningskvaliteten er generelt høy i Norge, og den blir også regulert gjennom forskrift om tilsyn med utdanningskvalitet i høyere utdanning. Utdanningsplanen bør endres og oppdateres jevnlig for å sikre relevante og dagsaktuelle utfordringer når det gjelder teknologi, klima og miljø og energi. Dette for å sikre at nyutdannede som starter i ny jobb har kompetansen som kreves.

3.2.1 Pensum

Studenter må årlig ut med flere tusen kroner i utgifter til pensum. Mange linjer bytter bøker hvert semester, noe som fører til enda høyere utgifter i et allerede presset studentbudsjett. Derfor må det innføres en nasjonal utlånsordning der studenter kan låne pensum gratis og bruke det digitalt.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det er gratis tilgjengelig pensum.
- Pensum skal være tilgjengelig digitalt og fysisk

3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer

Skriftlig skoleeksamen er ikke det som alltid er det mest hensiktsmessige for å få vist læringsutbytte. Det må derfor vurderes andre måter for vurdering i emner hvor det er meningsfullt. I emner med obligatoriske arbeidskrav som lab rapporter, øvinger etc. bør disse være tellende på avsluttende karakter.

Universiteter i dag har ulike retningslinjer når det gjelder hva som regnes som plagiat. I noen institusjoner er selvplagiat, det vil si å gjenbruke eget tidligere arbeid uten tilstrekkelig kildehenvisning, akseptabelt i visse tilfeller, mens andre har nulltoleranse. Dette skaper usikkerhet blant studenter, da konsekvensene for slike handlinger kan variere stort avhengig av hvor man studerer. Problemet kan forsterkes i fremtiden, ettersom universiteter kan bruke nye metoder for å ettergå eldre oppgaver. Dette kan potensielt føre til at bachelor- eller masteroppgaver som ble skrevet for flere tiår siden, blir trukket tilbake på grunn av plagiatanklager basert på dagens strengere retningslinjer.

Forbundet Styrke Ung krever:

- Flere rettferdige vurderingsformer.
- Sluttkarakter i fag baseres på innsatsen gjennom hele semesteret, ikke kun karakter på eksamen.
- Plagiat skal vurderes likt på tvers av landet.
- Det skal være en frist for når en eksamensoppgave kan sjekkes for plagiat.

3.2.3 Praksis i akademisk utdanning

Teknologien utvikler seg så fort at mye av kompetansen er utdatert få år etter endt utdanning. Kostnaden av å ha en nyutdannet ansatt er derfor uforholdsmessig stor. Den oppdaterte teknologien og kunnskapen finnes først og fremst i arbeidslivet. Læring må derfor flyttes ut av forelesningssalen og inn i verdiskapende bedrifter. Praksis bør være et tilbud på alle profesjonsstudier, slik at alle kan tjene opp relevant arbeidserfaring i løpet av studietida og lett få seg jobb når de er ferdigutdannet.

Studiestedene må utarbeide felles rammer for praksis sammen med arbeidslivet, studentdemokratiet og fagbevegelsen. Slik praksis skal være studiepoenggivende og lønnet.

Forbundet Styrke Ung krever:

- En innføring av lønnet praksis på flere studieretninger.
- Praksis har innvirkning på sluttkarakter i faget.

3.2.4 En forutsigbar studiehverdag

Forutsigbarhet er viktig for god utdanningskvalitet og læringsutbytte. Ikke alle har mulighet til å være til stede på forelesninger, og noen lærer bedre på egen hånd. Derfor er obligatorisk oppmøte på forelesninger ikke alltid den beste løsningen. Etter pandemien har flere studieplasser gått over til både digitale og fysiske forelesninger, noe som gir mer fleksibilitet for studentene – en positiv utvikling.

Selvstudium er også en viktig del av studielivet, men overfylte lesesaler gjør det vanskelig. Flere arealer for selvstudium på campus er nødvendig. Digitalisering gjennom videoforelesninger og podkaster vil sikre bedre læringsutbytte og at flere fullfører studiene.

Uforutsigbare timeplaner, som lab til sent på kvelden eller lange pauser mellom forelesninger, hindrer studenter i å delta i fritidsaktiviteter, frivillig arbeid og jobb.

Læring bør skje i kompakte tidsrom i løpet av arbeidsdagen, slik at studentene kan ha en balansert hverdag.

I mange utdanningsløp er det for mange studenter per foreleser, noe som gjør personlig oppfølging vanskelig. Derfor bør flere erfarne studenter ansettes som seminarlærere og mentorer for å gi støtte både faglig og sosialt, særlig til førsteårsstudenter som ofte sliter med tilpasning.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Alle forelesninger tas opp og opptakene blir tilgjengeliggjort digitalt.
- Studenter har en fleksibel studiehverdag på egne premisser.
- Flere arealer for selvstudier opprettes på campus.
- Studenter som har kommet lengre i studieløpet ansettes som hjelpelærere, seminarledere og mentorer.
- Universiteter oppretter samarbeid med lokalt næringsliv for å lette overgangen fra studier til arbeid.

3.2.5 Tilrettelagt studietid

Studenter har ulike behov, og det er avgjørende at studietiden tilrettelegges slik at alle får like muligheter til å lykkes. Studenter med funksjonsnedsettelse må ha tilgang til nødvendige hjelpemidler og tilrettelagt undervisning, slik at de kan delta på lik linje med andre. Dette kan inkludere tilpasning av fysisk infrastruktur, bruk av digitale verktøy og fleksibilitet i undervisningsformer.

Videre er det viktig at studenter med annen kulturell eller religiøs bakgrunn får muligheten til å feire sine høytider uten at det går utover studiene. Institusjonene må tilrettelegge for fleksible løsninger som gjør det mulig for alle studenter å balansere sine religiøse og kulturelle forpliktelser med akademiske krav.

Forbundet Styrke Ung krever:

- At studenter med funksjonsnedsettelse får tilgang til alle nødvendige hjelpemidler og tilpassede undervisningsformer for å sikre like muligheter.
- At universiteter og høyskoler sikrer fysisk tilrettelegging, inkludert tilgjengelige bygg og fasiliteter, for studenter med funksjonsnedsettelse.
- At det tilbys fleksible løsninger for studenter med ulik religiøs eller kulturell bakgrunn, slik at de kan markere sine høytider uten negative konsekvenser for studiene.
- At studenter får muligheten til individuell tilrettelegging i undervisning og eksamenssituasjoner etter behov.

3.3 Godkjenning av utenlandsk utdanning

Vi står overfor en utfordrende situasjon med en betydelig mangel på arbeidskraft innen flere sektorer i Norge. Gapet mellom tilgjengelig arbeidskraft og etterspørselen etter kompetanse har blitt stadig mer merkbart. I denne sammenhengen spiller arbeidsinnvandrere og internasjonale studenter som velger å videreutdanne seg i Norge en viktig posisjon. De er med på å fylle kompetansemangel innen ulike sektorer.

Det er et viktig prinsipp at kompetanse og kvalifikasjoner ikke skal gå til spille, uavhengig av nasjonalitet. Derfor bør det være en økende innsats for å forenkle prosesser som gjør at disse kan få sine tidligere utdanninger godkjent i Norge. På denne måten kan de raskere ta del i det norske arbeidsliv og videreutdanne seg i Norge.

3.4 Studentmedvirkning og studentvelferd

3.4.1 Studentdemokrati

Studietilbud trenger konstant utvikling for å møte dagens- og morgendagens utfordringer. Utviklingen og forbedringen skjer best ved å få til et samspill mellom studenter og fagpersoner. Det er derfor helt nødvendig med et fungerende studentdemokrati der studenter er representert i råd og utvalg som omhandler studielivet og studiet de går på.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Studentsamskipnadenes overskudd går tilbake til studentvelferdstilbudet.
- Det skal være studentombud til stede på alle studiesteder.
- Det er større studentrepresentasjon i organ som fatter vedtak om utdannelse.

3.4.2 Studentøkonomi

I Norge er det et viktig prinsipp at alle, uavhengig av bakgrunn, skal ha lik rett til utdanning. Siden 90-tallet har imidlertid studenters økonomiske situasjon blitt mer utfordrende, stadig flere studenter sliter med å få endene til å møtes. Derfor er det nødvendig, og på høy tid, å gjennomføre et reelt løft for studenters økonomiske situasjon.

Over lengre tid har studiestøtten økt mindre enn den generelle prisveksten i samfunnet, særlig sammenlignet med bolig- og leieprisene. I 2002 tilsvarte studiestøtten 1,48 G, mens den i dag kun tilsvarer 1,16 G. Studenter fortjener en bærekraftig økonomi, og dette viser hvor viktig det er å øke og inflasjonsjustere studiestøtten.

I dag omgjøres inntil 40% av basislånet til stipend dersom man oppfyller vilkårene. Av dette konverteres 25% til stipend ved fullføring av 60 studiepoeng per år, mens de resterende 15% først tildeles ved fullført grad. Forbundet Styrke/Industri Energi Ung mener dette er en uheldig løsning som skaper uforutsigbarhet for mange studenter, da ordningen ikke tar hensyn til at mange studenter bytter fagretning eller linje underveis i studiene.

Prinsippet om lik rett til utdanning svekkes ytterligere med innføringen av studieavgift for internasjonale studenter. Denne avgiften har ført til en markant nedgang i antall internasjonale studenter, i en tid der behovet for internasjonalt samarbeid er viktigere enn noensinne. Studieavgiften bør derfor avskaffes.

Unge mennesker som mister jobben må få rask og tilpasset hjelp for å komme tilbake i arbeidslivet. Mange deltidsstudenter ved fagskoler er i full jobb ved siden av studiene, men hvis de blir arbeidsledige, kvalifiserer de ikke for dagpenger under

dagens NAV-ordninger. Dette kan i verste fall tvinge dem til å avbryte studiene på grunn av økonomiske vanskeligheter. For å hindre dette bør NAV tillate at utdanning kvalifiserer til dagpenger.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Studiestøtten knyttes til 2G og at stipendandelen økes til 50%.
- Renta på studielån skal være politisk bestemt og ikke kunne overstige styringsrenten.
- Det innføres minst 50% rabatt på kollektivreiser for studenter og lærlinger.
- Studenter på fagskole skal kvalifisere til dagpenger fra NAV ved arbeidsledighet.
- Innføringen av studieavgift for internasjonale studenter utenfor EØS reverseres.
- Samskipnadenes kantiner skal drives etter selvkostprinsippet.

3.4.3 Studentboliger

En av de største utgiftspostene i et studentbudsjett er knyttet til boligutgifter. I byer med mange studenter er boligmarkedet trangt. Ifølge NSO mangler det fremdeles nesten 15 000 studentboliger for å nå målet om å kunne tilby 20 % av studentene å bo i studentbolig.

Flere boliger må bygges for å minske etterslepet. For å nå målet om at minst 25 % av studentene har tilgang til en studentbolig tilpasset sin økonomi må det bygges minst 4 000 boliger per år. Studentboligene skal bygges i regi av studentsamskipnadene der 49 % av utgiftene dekkes av staten. Samtidig bør kommuner stille med billigere tomter når formålet er studentboliger.

I tillegg til at det må bygges flere studentboliger må prisene holdes lave.

Studentboliger og samskipnaden som utbygger sin rolle skal ikke være å tilby boliger til priser som reflekterer det private markedet, men som er et billigere alternativ. I dag ser vi at særlig i universitetskommuner hvor prisene i det private leiemarkedet er høye, går også prisene på studentboliger opp. Det må stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave, slik at ingen velger bort høyere utdanning på grunn av økonomisk trengsel.

Mangelen på studentboliger presser mange studenter ut på det private leiemarkedet der boligprisene gjerne ligger noen tusen høyere enn hos studentsamskipnadene. Disse boligene er dessverre i mange tilfeller også uegnet å bo i grunnet dårlig vedlikehold og oppfølging. Den siste tiden har vi kunnet lese mange historier gjennom instagram-kontoen Min drittleilighet. Dette viser at rettighetene til leietakerne må styrkes og at det må stilles strengere krav til utleiere.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det bygges minst 4 000 universelt utformede studentboliger årlig.
- Kommuner tilbyr billige tomter til bygging av studentboliger.
- Det stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave.
- Leieprisen på studentboliger bindes opp mot utgiftene knyttet til bygget.

- Rettigheter til leietaker styrkes i husleieloven.

3.5 Studenter i arbeidslivet

De fleste studentene i dag er avhengig av en annen inntekt i tillegg til lån og stipend. Dette løses ofte ved hjelp av deltidsstillinger eller stillinger som tilkallingsvikar. Som gruppe preges studenter ofte av dårlige lønns- og arbeidsvilkår, manglende stillingsvern og mangel på tariffestede rettigheter. For å motarbeide dårlige arbeidsforhold og arbeidsvilkår blant studenter er det viktig å informere studenter om deres faglige rettigheter, og ivareta disse. Det er ofte utfordrende å opprette og håndheve tariffavtaler på bedrifter som ansetter mange studenter, dette gjelder spesielt i bransjer som restaurant og dagligvarehandel. I disse tilfellene er det avgjørende å ha en høy organisasjonsgrad for å oppnå gode vilkår for de ansatte.

Forbundet Styrke Ung mener at studenter må organisere seg i en fagforening, og at fagbevegelsen må tilby et godt tilbud til våre studentmedlemmer. Fagbevegelsen må også jobbe for å bli tydeligere på hvordan studenter kan engasjere seg i fagbevegelsen. Forbundet Styrke Ung vil også være en pådriver for å få et bedre samarbeid med andre LO-forbund, slik at medlemmer som jobber i en annen bransje enn de studerer også får hjelp på arbeidsplassen.

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at:

- Studenter sikres faglige rettigheter på lik linje med andre arbeidstakere.

Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden

4.1 Landindustri

Norge har en historisk landsindustri med de beste fagarbeiderne i verden basert på tilgang til ren og billig vannkraft. For at vi skal beholde denne industrien må vi utvikle og modernisere vår eksisterende landindustri. Både industrivirksomheter og staten må legge tilrette for bla. energieffektivisering, automatisering, utslippsreduksjon og CO2-fangst.

Norge er et høyteknologiland. For å bevare konkurransefortrinnet å være det må landindustrien satse på forskning og teknologiutvikling både internt i selskapet og i nærområdet.

Vi lever i en stadig mer usikker verden. I lyset av det må Norge være selvforsynt med nødvendige legemidler og vaksiner, i tilfelle det oppstår ulike krisesituasjoner. Derfor må staten sette av tilstrekkelig midler for beredskap i farmasøytisk industri. Farmasøytisk industri må utvikles for å ha nødvendig kapasitet til å forsyne Norge i en krisesituasjon.

Forbundet Styrke Ung krever:

- at virksomheter og staten må satse på utvikling og modernisering av landindustrien med fokus på bærekraftstiltak
- Staten setter av nok midler av til sikre at farmasøytisk industri kan sikre forsyning med nok nødvendige legemidler i en krisesituasjon

4.2 Offshore industri

Offshoreindustrien vi har i Norge skaper store verdier både for landet og vår velferd. Offshoreindustrien er en teknologisk ressurs og pådriver for hele industrien med et fellesmål om en mer bærekraftig utvinning av olje- og gass samt utvikling av CO2-fangst og lagring og fornybar energi.

Det er viktig for selskapene som leter og borer etter olje og gass, at vi har forutsigbare, trygge og gode rammer for å drive leting, utbygging og utvikling på norsk sokkel. I tillegg må vi ruste eksisterende felt for fremtiden.

Med god involvering og dialog med tillitsvalgte, vil vi få til de beste løsningene for fremtidens arbeidsplasser på sokkelen. Vi må sørge for at det er arbeidsplasser både til de som jobber der i dag, og til de som ønsker en framtid med arbeid på sokkelen.

Norsk offshoreindustri dekker et livsviktig behov for olje- og gass for millioner av mennesker i Europa og verden. Mange organisasjoner og partier går har en umiddelbar letestopp. Dette er vi helt imot. I en tid der Russland og andre autoritære stater bruker olje og gass som et geopolitisk våpen, er våre allierte i Europa helt avhengig av stabil og langsiktig olje- og gassproduksjon. Uten tilgang til olje og gass fra Norge vil det være industridød og arbeidsledighet mange steder i Europa. Derfor er det helt essensielt at Norge leter etter mer olje- og gass.

Stadig flere oljeserviceoperasjoner blir fjernstyrt og digitalisert, noe som reduserer kostnader og utslipp. utfordringen er at det kan gå på bekostning av sikkerheten i mange tilfeller. Derfor er det viktig at det sikres at det alltid er tilstrekkelig med bemanning ute på sokkelen. Det er samtidig viktig at de jobbene på norsk sokkel som skal fjernstyres gjøres fra Norge og ikke fra utlandet.

Etter over 50 år med olje- og gassrelatert aktivitet på den norske sokkelen gjelder fortsatt ikke norsk lovverk på alle flerbruksfartøy på sokkelen. Dette svekker arbeidsrettighetene og sikkerheten til de som jobber på flerbruksfartøy og er en fare for olje og gassinstallasjoner.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Aktiviteten på norsk sokkel skal være stabil og forutsigbart.
- Det fortsettes med leting etter olje og gass på norsk sokkel.
- Fjernstyrte jobber på norsk sokkel skal utføres i Norge.
- Datasenteret som er tilknyttet sokkelen skal være plassert i Norge.
- Staten øker beredskapen for å sikre offshoreinstallasjoner og sikkerheten til ansatte på sokkelen.
- Norsk lov skal gjelde på flerbruksfartøy som opererer på norsk sokkel.
- Det skal være en tett dialog med politikere og selskaper for å finne de beste løsningene for bransjen.
- Staten gjennom lov og eierskap sikrer at aktivitet på sokkelen bidrar til å utvikle arbeidsplasser og aktivitet langs kysten. Intensjonen i petroleumsloven skal følges opp i mye større grad.
- Ved elektrifisering av sokkelen skal hovedsakelig havvind brukes.

4.2.1 Ressurspool

Offshore-industrien har ressurspools. Dette har vært selskapenes egne vikarbyrå, som de har benyttet for å dekke opp manglende bemanning. Disse selskapene har hatt ordnede forhold som er drøftet i lag med tillitsvalgte.

I senere tid har det dukket opp bemanningsbyråer som blant annet benytter seg av flere ledd når de skal leie inn mannskap. Det er vanskelig å få oversikt over hvilke selskaper disse mannskapene kommer fra og hva slags vilkår de jobber under. Dette er med på å ødelegge det som i utgangspunktet er en god ordening.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Alle innleide må jobbe under samme lønns-, arbeids-, pensjons- og bonusvilkår som fastansatte.
- Det økes bemanning på norsk sokkel.

4.3 Kraftpolitikk

Industrieventyret i Norge startet som følger av at teknologien gjorde det mulig å ta kraften fra fossefallene og bruke den til industrien. Kraftkrevende industri fikk god tilgang på kraft, siden industrien ble bygget nærme vannkraftverkene. Dette ga den kraftkrevende industrien et godt konkurransefortrinn.

I de senere årene har det vært stor variasjon i kraftpriser og nettleie, noe som har ført til stor usikkerhet for den kraftkrevende industrien. Om det ikke ligger stabile rammeavtaler for kraftpris i bunn, mister industrien i Norge hele sitt konkurransefortrinn.

Elektrifisering, ny teknologi og nye industrielle satsinger øker behovet for kraft. Når etterspørselen på kraft stiger, må også produksjonen opp. Eksisterende vannkraftverk skal moderniseres så kapasiteten kan utnyttes til sitt fulle.

Når man ser at behovet for kraft øker i takt med teknologien og utviklingen av samfunnet, er det helt uforståelig at kraften skal sendes ut av landet. Kampen om klimamålene er en global kamp, men det skal ikke være slik at man sender kraft gjennom kablene til utlandet, mens kraftprisen i Norge skyter i været.

Kraft er en knapp råvare og et viktig konkurransefortrinn for norsk industri. Storforbrukere av strøm bør bidra med å skape arbeidsplasser i Norge. Datasenteret som lagrer data fra utlandet eller kryptomining som bidra med lite arbeidsplasser og skatteinntekter bør nedprioriteres i forhold til kraftbehovet av industrivirksomheter.

Ved utbygging av vindkraft på land skal kommuner og befolkningen involveres tidlig i planleggingsprosessen. Verneområder, truede arter, friluftslivsområder og reiseliv skal spille en viktig rolle ved planlegging av vindkraftverk, lokalbefolkningen og urbefolkningen skal lyttes til. Utbyggerne skal ha ansvar for både opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse av vindkraftverk, dette inkluderer også å tilbake stille naturområdene så langt det lar seg gjøre.

Havvind som kraftproduksjon er en viktig satsning for Norge, og kan benytte seg av mye av teknologien som olje- og gassnæringen og maritim sektor har opparbeidet seg opp gjennom årene. Her skal også utbyggerne stå til ansvar for opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse eller utskiftninger.

Vindkraft i Norge skal på ingen måte være en gullgruve for utenlandske eiere, og vindkraftverk skal heller ikke påtvinges kommuner eller lokalsamfunn som ikke ønsker det. Norsk eierskap for vindkraftverk skal være like naturlig som at staten har eierskap over vannkraften.

Solkraft er i dag en av verdens billigste strømkilder. Potensialet for solkraft i Norge er underkommunisert og preget av fordommen om at det er for mørk for solcellepaneler i Norge.

Studier viser derimot at solkraft kan utgjøre en stor andel av strømproduksjonen i Norge. Dette potensialet må utnyttes i større grad da produksjonen av solkraft kan gi minimale inngrep i norsk natur hvis vi utnytter eksisterende og nye bygningsmasse. For at dette skal skje trengs bedre statlige insentiver slik at vanlige forbrukere har råd til å installere solcellepaneler på sine hjem.

For at vi ikke skal bygge ut enorme mengder med kraft i fremtiden må vi også satse på energieffektivisering både av industrien og i bygg. Energieffektivisering i industrien kan både bidra til kutt i klimagassutslipp, samt øke konkurranseevnen. Staten må i større grad enn tidligere øke innsatsen for å energi effektivisere offentlige bygg, samtidig må det gjøres mer lønnsomt for husholdninger og bedrifter å satse på energieffektivisering.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen snarlig må sette i gang med utvidelser og opprustning av vannkraften.
- Industrien skal ha stabile lave kraftpriser å forholde seg til.
- Norsk eierskap av vindkraft skal være like naturlig som norsk eierskap av vannkraft.
- Skatteregime for vindkraft må endres slik at inntekter tilfaller fellesskapet etter vannkraft-modellen.
- Industriarbeidsplasser prioriteres framfor datasentre som ikke genererer norske arbeidsplasser.
- Norge bør satse på havvind og flytende havvind.
- Staten gjennom Statkraft og departementet skal sikre at energipolitikken gir nok og rimelig kraft for både næringslivet og vanlige husstander.
- Staten satser mer på energieffektivisering av bygg både offentlig og privat.
- Staten og bedrifter øker sine investeringer i energieffektivisering av industrien.
- Staten bør styrke støtteordninger for solkraft og styrke rettighetene for å ha solcellepanel på tak.

4.4 EØS-avtalen

Forbundet Styrke Ung ønsker at norske myndigheter skal utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen. Dessverre ser vi at tidligere regjeringer ikke i stor nok grad ønsker å benytte seg av denne muligheten.

Gjennom flere år har vi sett en tendens til å innføre politikk som både på kort og lang sikt, har hatt negativ effekt for arbeidstakere, for industrien og for Norge. EØS-avtalen gir oss tilgang på EU sitt indre marked, noe som har vært avgjørende for norsk næringsliv.

Samtidig ser vi at fri flyt av varer, tjenester og arbeidskraft har tidvis skapt utfordringer for oss både som tillitsvalgte, men også som arbeidstakere. Myndighetene må i større grad se på det helhetlige bildet når de fattet avgjørelser som påvirker det norske arbeidslivet. Vi vil at avgjørelsene fattes fordi det er det beste alternativet, og ikke basert på ideologisk grunnlag. Norske arbeidere har i årevis vist at vi kan konkurrere på kvalitet og kompetanse. Kappløpet mot bunnen av lønnsstigen er ikke den rette veien å gå.

Norge er verdensledende på kvalitet og effektivitet, og vi er et eksempel til etterfølgelse for resten av verden. Forbundet Styrke Ung anerkjenner at EØS-avtalen skaper debatt hos våre medlemmer, men vi ønsker å forholde oss til denne inntil det foreligger et bedre alternativ.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Stortinget aktivt må bruke handlingsrommet og vetoretten i behandling av saker som påvirker våre nasjonale interesser på en negativ måte. Dette er særlig viktig innenfor energiområdet og i arbeidslivsspørsmål.

4.5 En bærekraftig fremtid

Ifølge Parisavtalen må vi forhindre at gjennomsnittstemperaturen ikke øker med mer enn 1,5 grader, og at verdens klimagassutslipp blir netto-null innen 2050. For å oppnå dette er det avgjørende at man gjør konkrete tiltak. Slik situasjonen er i dag er det svært usannsynlig å oppnå 1,5 grader målet.

Klimakampen og industriutvikling er ikke rake motsetninger. Forbundet Styrke Ung mener vi som samfunn må kunne kombinere klimamål med videre satsing i industrien, skjønt innen områder der vi har kompetanse og fortrinn. Vi må ha som grunnlag at klimatiltak som igangsettes vil ha en faktisk klimaeffekt globalt.

Forbundet Styrke Ung har tillit til utvikling av industrien, ikke avvikling. Ny teknologi med et klart søkelys på miljøbesparelse forbedres stadig. Klimateknologifondet tilrettelegger for investeringer innen klimateknologi, denne økonomiske støtten er for noen helt avgjørende for å kunne realisere sine prosjekter. For enkeltindustrier og bedrifter hvor bærekraftsutfordringer ikke lar seg løse med teknologisk utvikling, vil vi sikre at vi har trygge gode jobber også om femti og hundre år, ved å ta i bruk nasjonale og internasjonale rammeverk og støtteordninger for rettferdig omstilling

(Just Transition).

Klimateknologifondet bør kunne tilføres nok ressurser både nå og i fremtiden, slik at mangel på midler ikke skal kvele utviklingen av ny klimateknologi. Overskuddet som dagens industri bidrar med, er grunnleggende for denne utviklingen.

Når vi ser på klimaavtaler Norge har inngått trenger vi håndfaste klimatiltak og ikke store ord og handlinger basert på følelser.

Miljøtiltak i form av en storsatsning på elektrifisering av industrien, overgang til hydrogendrevne transportfartøy, utnyttelse av ammoniakk som drivstoff, samt CO2fangst- og lagring vil være betydningsfullt for fremtidens industri.

Store deler av distrikt-Norge er i dag avhengig av industrien og vil rammes hardt av uforsvarlig klimapolitikk, som ofte er basert på en sentralisering av distrikt-Norge og nedleggelse av industri. La oss samle landet, ikke utrydde distriktene!

Transport står for ca. en tredjedel av Norges klimagassutslipp. Transportutslipp er dermed større enn utslippet fra Norsk olje- og gassproduksjon. Derfor burde omstillingen i transport diskuteres like lidenskapelig som omstillingen i petroleumsbransjen.

Undersøkelser viser at Norges befolkning flyr nært dobbelt så mye som en gjennomsnittlig Europeer, dette grunnet mangel på andre mer miljøvennlige transportmetoder. Norsk Bane og Deutsche Bahn sine to uavhengige utredninger viser at vi kan kutte opp til 80 prosent av norsk flytrafikk ved å sette i gang bygging av høyhastighetstog.

Et flerbrukskonsept vil gjøre det mulig for mange av våre bedrifter å redusere antall trailerne på norske veier. Dette er ikke bare bra for miljøet, men også for arbeidsforholdene i transportnæringen og sikkerheten på norske veier. Som et forbund som organiserer industriarbeidere i hele landet og i stor grad ute i distriktene er vi avhengig av effektive og klimavennlige transportmetoder. Utvikling av jernbane kan være et viktig tiltak for å redusere utslipp og tilknytning av distriktet.

Oppsplitting, privatisering og konkurranseutsetting i jernbanebransjen har svekket jernbanens evne til å være en klimaløser. Dette må reverseres.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Det satses på utvikling av lyntog og Nord-Norge banen.
- Det satses mer på kollektivtrafikk fremfor motorveier inn mot byene.
- Det er flere avganger og billigere togbilletter.
- Oppsplitting og privatisering av jernbanesektoren skal reverseres.
- Det reduseres utslipp fra industrien, og satse fullt på CO2 fangst og lagring.
- Det jobbes med å ruste opp eksisterende vannkraftverk.
- Det blir en større satsing på hydrogen som drivstoff i skipsfarten.
- Omstillinga til et bærekraftig, sirkulært samfunn må være rettferdig.
- det blir gjort en utredning av kjærnekraft, som ekstra energi og baselast i energimiksen i Norge.

Kap.5 - Internasjonal solidaritet

Verden er ikke fattig, den er urettferdig. Fordelingen mellom makt, rikdom og ressurser mellom stater, folkegrupper og multinasjonale selskaper er ikke alltid rettferdig. Ofte stikker de som har de største økonomiske musklene av med de fleste ressursene, noe vi også så under pandemien.

Vi lever også i en verden der stadig flere opplever at deres opparbeidede rettigheter blir satt under press. Det vi i Norge tenker på som grunnleggende menneskerettigheter kan for enkelte ses på som en fjern drøm. En del av menneskerettighetene er retten til å organisere seg, dette er derimot ikke like selvskrevet for alle. Enkelte nasjonale myndigheter ser på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. I mange land trakasseres tillitsvalgte og organiserte. Dette er ikke noe vi kan tolerere.

Fagbevegelsen har en lang tradisjon om internasjonal solidaritet og det er derfor vår plikt å være en stemme i kampen for en mer rettferdig verden. Vi trenger tiltak for fred, menneskerettigheter, nedrustning av våpen og demokratiutvikling heller enn tomme ord.

5.1 Internasjonalt samarbeid

I en verden der flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper, er internasjonal solidaritet viktigere enn noensinne. Arbeidstakere, penger, kontrakter, varer og tjenester flyttes over landegrensene. Samtidig blir arbeidere fratatt retten til å organisere seg, tillitsvalgte blir trakassert, forfulgt og drept for å stå opp for sine rettigheter. Dette er ikke noe vi kan sitte og se på. Vi må stå sammen med våre kamerater i fagbevegelsen internasjonalt for å få bukt med denne uretten.

Det er tøff konkurranse om industriarbeidsplassene og mange bedrifter har flyttet til land med dårligere lønn, arbeidsvilkår og HMS fordi det er mer lønnsomt for dem. Det understreker viktigheten av en sterk internasjonal fagbevegelse for arbeidstakere i Norge. Bare som en forent internasjonal fagbevegelse kan vi forhindre et kappløp til bunnen og sikre gode arbeidsvilkår til industriarbeiderne i Norge, Europa og resten av verden.

Gjennom flere år har Forbundet Styrke Ung jobbet aktivt for å knytte tettere samarbeid med våre nordiske naboland. Dette arbeidet har i all hovedsak vært gjort gjennom organisasjonen Nordic IN (Industriansatte i Norden). Det er viktig at dette gode arbeidet fortsetter slik at vi kan skape en felles politisk plattform som kan gi grobunn for videre samarbeid. Kampen mot minstelønn er et godt eksempel på en viktig kampsak som de nordiske landene står samlet i. Samarbeid med fagbevegelsen i Europa bør styrkes.

For Forbundet Styrke Ung er det også viktig å kjenne til ulike utfordringer i verden. Uten kunnskap skapes heller ingen makt. Vi vil støtte arbeide og samarbeide med organisasjoner som støtter våre politiske standpunkter. Særlig vil vi vektlegge et samarbeid med fagbevegelsens egen solidaritetsorganisasjon, Norsk Folkehjelp.

Norsk Folkehjelp sitt arbeid for å bedre folks levekår og bidra til et demokratisk, rettferdig og trygt samfunn har hjulpet flere millioner mennesker verden over. For at deres arbeid skal bli større og deres stemme skal bli hørt trenger de medlemmer, og derfor oppfordrer vi våre medlemmer til å melde seg inn i Norsk Folkehjelp.

5.2 Atomvåpen

Fagbevegelsen har dype røtter i fredsbevegelsen, og særlig i anti atomvåpenbevegelsen som oppstod etter andre verdenskrig. Atomvåpen har grusomme humanitære konsekvenser, og eksistensen deres bidrar til en mer utrygg verden. De siste årene har nedrustningen stanset opp, og flere stormakter har begynt å utvikle nye atomvåpen.

Dette er ikke noe vi kan sitte og se på, og Forbundet Styrke Ung krever derfor at Norge må jobbe systematisk for en verden uten atomvåpen. Et avgjørende middel for dette er at Norge slutter seg til FNs atomvåpenforbud som sier at det er forbudt å lagre, produsere og bruke atomvåpen.

5.3 Rettferdige handel og investeringer

Gjennom økt globalisering har verden blitt mer sammenvevd. Flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper. Industrien, bedrifter og vi som enkeltpersoner er stadig mer avhengig av import av varer og tjenester for å få hverdagen til å gå rundt. På denne måten har vi også et ansvar for å etterstrebe at de selskapene vi handler fra eller er ansatt i opererer på en måte som underbygger internasjonale standarder, FNs menneskerettigheter og International Labor Organization's (ILO) konvensjoner.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Alle selskaper, uavhengig av størrelse, må følge internasjonale retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, utføre aktsomhetsanalyser og ta ansvar når de bryter menneskerettighetene.
- Selskaper skal offentliggjøre produksjonssteder slik at man kan undersøke informasjon som kommer frem i aktsomhetsvurderingene.
- Internasjonale selskap betaler det de skal i skatt, og at skatten betales der den økonomiske aktiviteten foregår.

5.3.1 Oljefondet

Oljefondet har blitt opparbeidet gjennom flere tiår med avkastninger fra norsk sokkel. På denne måten har det blitt vår og fremtidige generasjoners formue. Oljefondets størrelse gir Norge internasjonal makt, men med makten følger også ansvar. Midlene i oljefondet må investeres på en måte som sikrer avkastning uten at dette går på bekostning av etiske standarder.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Oljefondet bruker eierskapet aktivt til å kreve at selskapene Oljefondet investerer i, gjør aktsomhetsvurderinger i henhold til FNs veiledende prinsipp for menneskerettigheter og næringsliv.

- Oljefondet ikke investerer i selskaper som motarbeider ILOs kjernekonvensjoner.
- Oljefondet og statlig eide selskap ikke investerer i bedrifter som bidrar til ødeleggelse av regnskog eller annen truet natur.
- Oljefondets investeringer ikke bidrar til okkupasjon eller andre brudd på folkeretten.

5.3.2 Egen virksomhet

Forbundet Styrke Ung skal jobbe for at Forbundet Styrke ved kjøp av varer og tjenester skal Forbundet Styrke velge leverandører som følger FN og ILO sine konvensjoner.

5.4 Latin-Amerika

Latin Amerika er en region bestående av en rekke tidligere kolonistater som ble opprettet med makt av europeiske nasjoner for flere hundre år siden. Regionen har gjennom historien opplevd folkemord, kulturell undertrykkelse og systematisk tapping av naturressurser.

I dag er de fleste nasjonene blitt selvstendige, men det er stadig en region preget av stor ulikhet og sterk politisk spenning. Flere norske industriselskap har i dag virksomhet i regionen. Dette er en av grunnene til at Forbundet Styrke i en årrekke har samarbeidet med lokale bonde-, og arbeidstakerorganisasjoner for å jobbe for demokrati og utvikling av landene. Det finnes også norske interesseorganisasjoner som jobber for dette med Latin-Amerika Gruppene (LAG) som en av de vi jobber tettest med.

Ungdomsutvalget til Forbundet Styrke har lang tradisjon med å sende deltakere på LAG sine solidaritetsbrigader. Brigadene er et utvekslingsprosjekt hvor man sender en gruppe mennesker til et land eller område i Latin-Amerika for å lære mer om hvordan deres samfunn er bygget opp. Man samarbeider tett med ulike folkegrupper, organisasjoner og bedrifter for å utveksle kunnskap om organisasjonsbygging, språk, kultur og solidaritetsarbeid. LAG organiserer også en brigade bestående av representanter fra Latin-Amerika som besøker Norge på lik linje som den norske brigaden.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen viderefører sitt lange freds- og demokrati engasjement og styrker det langsiktige utviklingsarbeidet i Latin-Amerika.

5.5 Kurdistan

Kurderne er en av verdens største folkegrupper uten egen nasjonalstat, og områdene der kurderne utgjør en stor del av befolkningen omfatter deler av Irak, Syria, Iran og Tyrkia. I alle disse landene har kurdere blitt møtt med undertrykkelse og mangel på menneskerettigheter. Dette er ikke noe Norge kan sitte å se på.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen fører en utenrikspolitikk for å støtte kurdernes engasjement for frihet og menneskerettigheter i alle deler av Kurdistan.

5.6 Palestina

Det siste året har vært dramatisk, også i Palestina. Israel trapper stadig opp invasjon av palestina, og den systematiske neglisjeringen av internasjonal lov fortsetter både på Vestbredden og i Gaza, helt uten ansvarliggjøring av okkupantmakten. På papiret har palestinerne et selvstyre, men i praksis er det den israelske staten som har full kontroll over alle innbyggerne i hele området mellom Middelhavet og Jordandalen. Israel kontrollerer to folk på samme område, men med grunnleggende ulike lovverk og rettigheter. Samtidig godkjenner israelske styresmakter stadig flere ulovlige bosettinger på okkupert jord, mens den palestinske befolkningen lever i en konstant frykt for å miste sitt land, sin frihet og sitt levebrød.

Norge og mange andre land har anerkjent Palestina som en egen stat, det er et steg i riktig retning. Handel og investeringer i selskaper med tette bånd til okkupantmakten Israel må stoppe.

Mot slutten av 2024 ser vi at konflikten rundt Israel har spredt seg og involvert flere land og folkeslag. Det er en skummel oppskalering som tar livet av veldig mange uskyldige mennesker, og gjør det vanskeligere å skape fred.

Ingen oppegående mennesker tar Hamas' terrorangrep den 7. oktober i fjor i forsvar. Men ingen oppegående mennesker kan heller forsvare en kollektiv avstraffelse av et helt folk. Drap på barn, på mødre, på leger, sykehuspasienter, journalister og hjelpearbeidere. Det er en brutal krigføring som overskrider alle folkerettens grenser.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen fraråder økonomisk støtte og handel med selskaper som bidrar til eller tjener på okkupasjonen av Palestina. Norsk handel skal ikke bidra til brudd på folkeretten og menneskerettighetene.
- Regjeringen forsterker diplomatiet og øker det politiske og økonomiske presset på Israel slik at Israels okkupasjon av Palestinske områder opphører. Brudd på folkeretten og menneskerettighetene må følges opp med handling og endret politikk, ikke tomme ord.
- Oljefondet trekker seg ut av alle selskaper med tette bånd til Israel
- Israel avslutter krigen på Gazastripen og slipper nødhjelp inn
- okkupasjonen opphører og at Israel fjerner de ulovlige bosettingene

5.7 Vest-Sahara

Marokko fortsetter okkupasjonen og plyndringen av naturressurser i Vest-Sahara. Eksport av fosfat og fiskeprodukter fra territoriet er den viktigste kilden til finansiering av okkupasjonen. Ledende forkjempere for selvbestemmelse er idømt livstidsdommer i marokkanske fengsler. Forbundet Styrke anerkjenner arbeidet Støttekomiteen for Vest-Sahara utfører for et fritt Vest-Sahara.

Forbundet Styrke Ung krever at:

- Regjeringen er en pådriver for Ashrawi-enes legitime rett til selvbestemmelse og uavhengighet.

5.8 Ukraina

Ukraina er et eksempel på hvor dårlig det kan gå når store nasjoner tar seg til rette og utøver sin makt for sin egen gevinst. Det er 2 land som har lang historie med mange konflikter.

Forbundet Styrke ung krever at:

- Den grove invasjon av Ukraina stanses